

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vsa leta 8 g. — k.
" pol leta 4 " — " "
" četrť 2 " 20 "

Po pošti:

za vsa leta 10 g. — k.
" pol leta 5 " — " "
" četrť 2 " 60 "

Vredništvo in opravištvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:

Za navadno tristopno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " " 2krat,
4 " " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štempelj) za 80 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Izv. telegram „Sl. Nar.“

V Zagrebu, 26. januarja.

Ban Levin Rauch je iz službe izpuščen, sedanji hrvatski minister Bedeković zasede ban-sko stolico. Sistema ostane nespremenjena.

„Šiba božja!“

Ja fürwahr, sie hatten wenig
Von der menschlichen Natur,
Und in jedem Preussenkönig
Merkte man die Pferdespur:
Das Brutale in der Rede,
Das Gelächter — ein Gewiehr,
Stallgedanken — und das öde
Fressen — jeder Zoll ein Thier!
H. Heine, — „Eine Sage.“

Resnične in prav nam iz ust vzete so besede, ktere je 21. januarja govoril poslanec Sinio v laškem državnem zboru: „Zdi se mi, da je kralj Viljem prevzel misijo krvoloka Attila, kajti žene in otroke moreč in starce pobijajoč duši civilizacijo in svobodo blagega francoskega naroda, samo da bi napsel svojo brez-krajno častiželjnost in poželjivost po tujih deželah.“ In res, ko bi Attila, ktereга zgodovina človeštva zavoljo njegove krvoločnosti imenuje „šiba božjo“, denes ustal iz svojega groba in bi videl grozovito klanje in požiganje po Francoskem divjajočih Prusov, moral bi se sramovati svojih nekdanih zločinov ter reči, da ga Prusi daleč prekosé, kajti kar je Attila grešil na človeštvu, vse bi se moglo opravičiti s tedanjim divjim in krvavim časom, a kar počenjajo izvoljeni kulturonošci 19. stoletja pod vodstvom svojega najvišjega vladarja, ki je, kakor sam pravi, svojo kraljevo krono vzel naravnost „z mize Gospodove“, ki po nobeni posebno kr-

vavi moritvi ne pozabi zahvaliti se „bogu miru in sprave“ za skazano mu pri krvavem delu podporo, in od ktereга celo otroci svete matere katoliške cerkve na Nemškem pričakujejo, da bode na pomoč pritekel v Rimu stiskanemu in preganjanemu namestniku božjemu: to se nikdar in nikoli ne dá opravičiti nego je najhujše svete kletve vredno.

Kakor čredo neumne živine je ta „maziljenec božji“ zagnal svoje „podložne“ zoper blagi francoski narod, ki je človeštvo prvi učil sovraštvu do vsega tiranstva, ljubezni do prave svobode, bratovstva med vsemi narodi — in zdaj že šesti mesec rop, mori in požiga z nogami teptaje vse božje in človeške pravice — da bi rešil v nevarnosti trepetajočo Nemčijo? da bi odbil sovražni napad od svojega kraljestva? da bi svojemu narodu priboril svobodo in blagostanje? o ne! nego da bi s potoki človeške krvi in z morjem bridkih solz opral in omil svoj kraljevi prestol, na ktereга se je vsedel po „božji milosti“, da bi krog tega prestola nasul kupe naropanega bogastva, da bi sebi in svojim otrokom priboril tisto krvavo bojno slavo, ktera more slepiti samo divje ali obdivjane narode, a ktera je najhujša sovražna zatvora in zapreka vse prave civilizacije in prave kulture, tisto slavo, ktero spremlja jok in kletev človeštva, kjer se zablíši.

Bogme, s krvjo in žolčem bi moralo pisati naše pero, ako bi hotelo narisati vse slavne čine tega germanskega Attila. Hekatombe nedolžnih ljudi pobije in po taki grozoviti moritvi z v nebo kričečo frivolnostjo telegrafuje svoji sivi starki: „Hvali boga!“ Tisoč in tisoč zapuščenih vdov, ubozih sirot, vse pomoči oropanih skrbnih mater joka in žaluje po pobitih možeh, očetih in sinovih, ali dasi je svoj rop že zdavna odnesel v varnost, vendar še brez prenehanja poja čete svojega potrpežljivega „podložnega“ naroda v mesarsko

klanje in moritev hinavsko zdihovaje proti nebesom: „Bog pomagaj dalje!“ Res, ko bi ktera stvar mogla mislečim vernim dušam vzeti zaupanje v boga, gotovo bi to storil ta kraljevi hinavec. V najhujši zimi francoskim kmetom vasi požiga, živež ropa, nepremagljive davke naklada, njive tepta, po vinogradih žlahtne trte seka in ruje. Strassburg, mesto z 82.000 prebivalcev, je brez vse potrebe bombardiral in razdejal, rajski pariški okraj je v puščavo spremenil in zdaj že četrty teden meče v kamenjenem olji napojene bombe v metropolo vse moderne kulture. In kakor v Strassburgu na slavnoznani stolp, v Belfortu na cerkev, tako „slučajno“ padajo tudi v Parizu bombe na bolnice in na najlepše spominke stavbine umetelnosti. Vsa Francoska je njemu brlog tolovajev in junaški njeni sinovi prelivajoči zadnjo kapljo svoje krvi za svobodo svete domovine, roparji, vredni, da se pobijejo in pokončajo čem prej tem bolje. Strah in trepet gre pred njim, kletev in jok gre za njim. Nero, ko je z griča gledal vekoviti goreči Rim, ni mogel imeti krvoločnejših občutkov, nego jih mora imeti zdaj ta „kraljevi junaški stavec“, ako se ozre po Franciji, ktero je v en sam grob spremenil. Ave, Caesar morituri te salutant! Komu bi premišljaje to grozovito nesrečo vesoljnega naobraženega človeštva ne prišle na misel lepe, a trikrat žalibog resnične besede slovenskega pesnika, ki pravi:

„Oh, jokajo se milijoni,

Da eden le se veseli!“

A okrog sebe ima zbrano „die gottgeweihte, heilige Schaar“, ki noč in dan snuje ženjalne črteže, kako bi se človeštvo prej mučilo in pokončalo, na čelu jej mož brez vse morale, brez vsega srca, ki „zvesti sluga svojega gospoda“ s peresom sramoti vse, kar gospod ne zamore pri krvavem delu, kteremu nobena reč ni presveta, noben pripomoček prezaničljiv, da bi

Listek.

Gospod Rztresenec v stiskah.

Humoreska, spisal Fr. Zakraski.

„Privošči si vendar dve žlici juhe“ — nagovori pisatelja gospoda Rztresenca njegova soproga — „to pisarenje te še pokoplje. Štiri je odbilo, pa si še teš.“

Gospod Rztresenec ne odgovori, le nekaj natakne zamrmra, češ, „da te črni muri s tvojo juho“, ter brusi jeklenovko naprej. Ker pa njegova zakonska polovica vendar ne jenja, zavrne jo tako-le: „Veš Amalija, ti tega ne umeš. To moram dovršiti še denes, da se odpravi s prihodnjim vlakom.“ Izreki te krilate besede, zamisli se grozno globoko, da nadaljuje spodobno svoj spis; toda vse zastoni. Zdaj premelje vso topiko, vse retorične figure, in pripreže celo znane junca: Quis? Quid? Ubi? Quibus auxiliis? Cur? Quomodo? Quando? Vse to, ali pa nič. V možganih je suša, misli so šle na kant. Gospod Rztresenec položi pero na stran potrpežljivo molče kakor oni, ki je požiral pazdirje in koprive, pa je moral priznati, da je tolsto zabeljene žgance. Nato podpré težko glavo zoberoč, ter postrmi v papir prebiraje sestavek. Čitaje pa se naglo ustavi, kakor bi ga bil srečal kak vedomec ali škrtat: „Da te! Stoj, tu manjka pikice nad i —“ zakliče modro, čudé se močno, kako je le mogel prezreti tolik nedostatek.

Gospod Rztresenec, ki je saj v teh rečeh še bolj natančen ko tisti ki tehta suho zlato, pomene si roki,

da more takoj osrečiti brezglavni i, prime strastno za pero, pomoči je ves neučakan, ter hajdi nad siroto; a nesreča nanese, da kane na mesto majhne, lepe, pognižne in nedolžne pikice, velik, grd in strašno ošaben maček na mnogo besed. O tem ugledu se kar stemni pred gospod Rztresenčevimi očmi. Ker ima vrhu tega pa še zeló pouveličevalno fantazijo pouvelikani se mu v tej vročinski krizi malički maček prvič do medveda, od tega do rinoceronta, od rinoceronta do slona, od tega do levjatana, in čuda golemo na zadnje po miselskem preskoku celo — v črno morje. Ker je pa papir premehke, nature prerine se maček tudi onstran, kjer utopi vés stavek, ter onesnaži vse, do česar more le priti. Zdaj je bil sam zlodej. Gospod Rztresenec obledi, groza raztegne mu trepavnice, da gleda kakor samo hudo vreme na črno povodenj. Soproga njegova, zapazivša, da mu dela črna juha toliko preglavice, zmuzne se v kuhinjo.

Gospoda Rztresenca pa vijó med tem hudi duhovi. Ni bilo zadosta, da mu je soproga zmešala štrečno; ni bilo zadosta, da jo je moral presukniti kakti tihotapec, kader se mu cesarska cesta ne zdi več varna; ne, vse to bilo je premalo! Sam knez vseh peklenščekov izbljuje se še na čisti spis, kojega je menil denes odpraviti, počeečka mu v vražjem veselji zlata vredne besede, podere in uništi mu najboljše nade, in oh — ne, vse to bi še utrpel gospod Rztresenec. A še več. Hlapon prilomasti kmalu, ter odlomasti ravno tako hitro. „I ti — tako jezi se — ti boš pa gledal kakor čuk na palici, kedar bo žvižgal naprej.“

V teh črnih mislih obesi gospod Rztresenec pero za uhelj, obrne preplašeno oko proč od črne pošasti, ter se upoti po stanici. Zdaj gleda melanholično, zdaj diabolčno, pa zaškrpenti s zobmi, kakor bi cele suhe orehe hrustal. A čemu vse to? Naj škriplje ravno kakor stara železna vrata na gradu, mačku vendar ne more blizu.

Gospod Rztresenec se zamisli grozovito ženjalno. Vsa zgodovina se mu razsnuje v duhu, razsnuje se mu človeško življenje, ki je po Kalderonu le ena nepretrgana sanja; on vidi Trojo gorečo, vzklíkne: „Fuimus Troes!“, vošči Ulisu, da bi se bil utopil med Scilo in Karibdo, ter ima neznansko veselje, da najde doma tak dirindej med snubači svoje soproge. Tako neusmiljenega stori časi človeka lastna nezgoda! Potem se pojezi nad Sokratom, ki je bil tako maloumen, da ni črnil nič v svojo obrambo, ko ima dandenes vsak hudodelec, tolovaj in ubijalec učenega zaštitnika, ki zna o njem še lepše govoriti ko o kacam svetniku; obžaluje bridko, da se ni rodil najmanj kacih 300 let pred Adamom, a ne sedaj v tej pasji prozi, in slednjič spomni se še Pindara, čegar hiši je bil prizanesel Aleksander.

„Oj, Neža!“ kliče po tem učenem premišljevanji gospod Rztresenec v kuhinjo že ves filozof kakor ranjki Sokrat, ko ga je oblivala Ksantipa z umetnim a malo sladkodiščim dežjem — „Kozarec vode!“

Oglasi se tenek glas mlade služabnice z mostovža, ki si je roke vila ne vedé prav, ali bi se smijala ali jokala: „Kozarec vode? Takoj!“

ga ne porabil v prid svojega „rudečega kralja,“ ki se norca dela iz vsega državnega in narodnega prava, in brutalno zasmehuje v zadnji svoji krvi se valjajočo francosko velikost. Ali ni to vreden sluga svojega gosпода?

In ti obžalovanja vredni nesrečni nemški narod si takega tirana zbereš za svojega vodnika in cesarja! Kaj misliš, da bode kedaj odrekel se tradicijam „rudeče“ pruske monarhije in dinastije, koja se je le v tvoji krvi mogla ukrepiti, kaj si tako zgodaj pozabil, da je že pred 22. leti, ko si njegovega kraljevega brata prosil svobode, želel biti samo tri minute kralj, da bi ti bil na tvojo prošnjo — s kartečami odgovoril, kaj si pozabil, da tiger svoje kremplje skriva in zataji, a da jih nikdar ne zgubi? Ti, ki imaš doma nakupičene bogate literarne zaklade, ti, ki bi z deli svojega uma igraje lahko si pridobil po celem svetu slavno ime in stalno veljavo, ti, ki bi imel narodom oznanjevati mir, svobodo in bratovsko ljubezen, ti zdaj hrepeneč po nepotrebnih in minljivi bojni slavi nosiš sovraštvo in prokletstvo med narode. Hekatombe svojih sinov žrtvuješ ne blagi vzvišeni ideji nego nečistim nameram dinastičnega despota. Zavédi se vendar svojega vzvišenega poklica! Stopi tje pred tirana in ustavi ga: „Stoj, kralj, dosti je žrtev, dosti klanja, dosti moritev! Spomni se svoje sive 74letne glave; spomni se, da z eno nogo že v grobu stojiš in z drugo v grob stopaš. Ves čas svojega kraljevanja si samo moril in se bojeval, zadnja ura je, da opereš kri od svojega meča z deli miru in sprave!“

Nego ti, narod, se mu klanjaš, ti ga veličaš, ti v prahu klečiš pred njim! Ti mu daješ moč in pogum, ter se veseliš o njegovem krvavem delu. Tvoja roka je obrnena zoper vse narode in — pazi! — vseli narodov roka bo zoper tebe. Ti veter seješ in žel boš vihar. Z bajoneti si vzdignil tirana na cesarski prestol in z bajoneti ga boš moral na prestolu držati, kajti vso Evropo si spremenil v eno bojno taborišče, nad katerim pojde v kosce delo tvoje kulture. Vesel mu zdaj prepevaš:

„Heil dir im Siegeskranz,
Fühle die Wonne ganz,
Liebling des Volks zu sein!“

Toda čakaj! Pride čas, ko bode sam uživaje sad tvojega krvavega truda tebe — s kamenjem pasel in s škorpionji bičal!

Ljubljanski program.

II.

—p. Iz Hrvatskega 24. jan. [Izv. dop.]

Zadnjekrat smo razpravljali na tem mestu tiste notranje povode ljubljanskega programa, ki so utemeljeni na enakosti materialnih koristi, po katerih so Slovenci, Hrvati in Srbi ozko med seboj zvezani in drug od drugega odvisni. Denes se bomo pa na tiste notranje povode ljubljanskega programa ozirali, ki proizhajajo iz enakosti tudi dušnih ali moralnih koristi. Da imamo mi Jugoslaveni res vkupne moralne koristi, to dokazati ni težko. Vsak nas je sam za sebe preslab, in — recimo na ravnost — tudi presiromašen, ko da bi si mogel takih in tolikih kulturnih sredstev omisliti, kakoršna in kolikoršna sredstva denašnja svetovna izobrazbenost in znanost zahtevate. Gledé tega smo podobni malim gospodarjem. Slovenci molzejo svojo kozico, Hrvati svojo kozico, Srbi svojo kozico. Do kravice nobeden nas ne pride, ker imamo vsak za sebe premalo klaje, da bi jo mogli rediti. Zedinjeni pa v en organizem, v eno gospodarstveno in dušno individualiteto, bomo tudi za napravo kulturnih sredstev več žrtvovati mogli, kakor dosemal nezedinjeni. Potreba dušne hrane je denes pri vseh nas tolika, da naši domači kulturni zavodi tej potrebi v zadostni meri, in — ne prikrivajmo svoje slabosti — tudi v potrebni kvaliteti zadostevati ne morejo. To vendar ne more nobeden trditi, da slovenska Matica in društvo sv. Mohora vsem poželjenjem po dušni hrani slovenskega naroda zadostujeta! Tudi „rad“ jugoslavenske akademije v Zagrebu je še daleč proč od tega, da bi on sam zadostoval dušnim potrebam hrvatskega naroda. Naravno je, da se morajo v nasitjenje nas lačnih od inod inostrani dušni fabrikati v naše dežele uvaževati. Mi Jugoslaveni smo, kupčijski govorjeno, gledé na proizvajanje in konzumiranje dušnih proizvodov zelo pasivni. Kam tako gospodarjenje pelje, to je vsakemu razvidno: aktivum je vedno manji, pasivum vedno več, in nazadnje pride bankrot. Mi Jugoslaveni, če ostanemo raztrešeni kakor smo, imamo izgled, da nas bodo nazadnje na boben prodajali. Tisti, pri katerem smo se po večkratnih posojilih duševno najbolj zadolžili, nas bo za najmanjšo ponudo v svojo last potegnil. — Povedi tudi v literarnih početjih velja gospodarstveno načelo: asocijacije (združenja). Vzpešno literarno združiti se pa moremo mi Jugoslaveni samo onda, ako smo tudi politično zedinjeni.

Država sama ima namen in dolžnost, da kulturne

zavode svojih državljanov podpira, brani in kolikor mogoče množi. In dasiravno je denes politika prvo, pravstveni napredek pa le drugo v naših modernih državnih ustrojih, vendar celo vlade bogatih in mogočnih narodov kulturne zavode iz državne blaganje podpirajo, dobro vedé, ka s povzdigovanjem kulture tudi državno moč samo povzdigujejo. Tudi avstro-ogerske vlade podpirajo iz državne blaganje kulturne zavode — samo naših jugoslovenskih ne! Gledé te državne podpore imajo samo Magjari in Nemci predprave. Tudi za prihodnje ni upanja, da bi kdaj v Avstriji ali na Ogerskem taka vlada na krmilo prišla, ki bi naše jugoslovenske kulturne zavode z isto radodarnostjo podpirala, s katero se specifično nemški in specifično magjarski kulturni zavodi že leta in leta podpirajo. Za podporo naših kulturnih zavodov baje ni prostora v državnem proračunu! Kako je pa to, da naši davki toliko prostora v njem zalegajo?! Prosimo, odgovorite! Sicer pa očitujemo javno, da vas ne bomo nikoli za podporo naših kulturnih zavodov moledovali, če bomo politično zedinjeni, kajti to naše edinstvo bo nevsahljiv vir naše moralne in materialne moči.

Tisti kulturni zavodi pa, ki so jih od nekdanj avstro-ogerske vlade pri nas vzdržavale, in jih tudi še denes vzdržavajo, so na naše raznarodjenje namenjeni. Naše narodno čuvstvo mora se visoko speti, gledajoče tako sovražno dejanje, proizhajajoče od tiste strani, od ktere bi nas moralo solnce greti. V kulturnih po vladi pri nas podpiranih zavodih se naravnost na to deluje, da mi naše slavenstvo do zadnje srajce raz sebe slečemo, da mi in naši otroci moralčno smrt storimo, ter da se potem z gnojem naših trupel pognoji drugemu narodu, kteremu je treba „blutaufrischung.“ Zavreti mora najhladnejša krv, videča v kulturnih zavodih, ki jih vlada med nami na noge postavlja, sovražnico naše narodnosti. — Avstrijska vlada pribija s svojimi kulturnimi zavodi Slovence kot potkovo na nemško kopito, Dalmatince in Primorce prišiva kot zaplato na italijansko čizmo, Hrvate in Srbe je pa ogerska vlada „vitezki“ Magjarom na konjske repove privezala.

Nas Jugoslavenov je v habsburški monarhiji 4½ milijona, tedaj toliko kolikor ima Bavarska stonovnikov, in več kot dvakrat toliko, kolikor jih ima Švicarska, morali bi tedaj razmerno, če že ne dva, vsaj eno veliko vseučilišče imeti, pa razen Hrvatov še gimnazij nimamo. Zdravilo za vse to vidimo mi Jugoslaveni samo v našem političnem zedinjenju, načrtanem v ljubljanskem programu.

V „tisoč in eni noči“ ni bil noben knez tako hitro poslužen kakor gospod Rztresenec. „Sem na mizo, tako!“

Gospod Rztresenec je zopet ves volk na pisarijo, in še ne pogleda gorenjske Helene, ki mu je ravno á la Rebeka postregla. Zamišljen, kakor bi se podirale zvezdne zisteme, potegne tobačnico iz žepa, počí ob njo, pomeša v njej s palcem in kazalcem, stisne ž njima duhteči prah, vzdigne ga kakor zaklad, ter osreči ž njim željno čakajoči nos, čegar dolgost ni kratka. Vsedši se zabi, da je bil žejin, da mu je srd osušil jezik, na katerem so se že delale luske. Bere zopet, in bere. Gospod Rztresenec občuduje svojo piramidalsko trdno logiko in medovito tekoči ritem svojega sloga, pojezi se še enkrat mimogrede nad vragovo pikico, pa se spomni tudi vsaj za denes prerresničnega reka: „Accidit in puncto, quod non speratur in annum!“; pohvali sam sebe konci vsacega stavka, in v žlici vode vtopil bil vse ali vsaj nektare poete zaljubljenih misli, kakor: „Rože cvetó, mojga veselja nikdar več ne bo“, ali: „Ti Triglav in Sava, vi dva sta ta prava“, gleda v svetem navdušji svoj marmornati doprsnik v mestni dvorani bele Ljubljane; sliši razločno prepevati o sebi pesmi polne liričnega ognja, in ko pride do dveh svojih stavkov: „Zemlja je največja žival na zemlji“, in „Kamen je organična stvar, samo naša čutila so pretopa, da mogli bi zapaziti življenje njegovo“, onda poskoči gospod Rztresenec ves vznesen kakor nekdanj Arhimed, ki je zdirjal iz kopelji in to v Adamovem kostimu kričé svoj: „Hevreka!“ — „Ne, — tako argumentuje na

ves glas strme v grozni zamaknenosti v sešitek — ne, kaj tacega ni še trdil nikdo na vsa usta kakor jaz. Ne, pa ne! Kako beotsko neumno bode pač gledali neki profesorji v rjavih vlasuljah, ki so že toliko modrijanskega prahu požrli med v svinjsko kožo zvezanimi knjižurami. Tu bo ropota! Hahaha! Vivas, Rztresenec!“

V tej presilni vznesenosti popade nekaj prinesenemu kozarcu enacega, ter napoji ogoreli jezik; a, Bog me, pijača je čudno trpka in gosta, sploh ima tuj duh, da se gospodu Rztresencu zamaknenost nekaj ohladi. Ker ne utegne pogledati, kaj je popil, postavi po zavžitku posodo zopet na mizo, češ, že dobro, čeravno mu začenja v želodcu hudo gomizljati, kakor bi se mu hotelo nekaj tu pa tam iz njega izvrtati. Ko si pa obriše brke z belim robcem, kojega počesti slučajno z enim pogledom; onda — sveta nebesa! — zagleda novega groznejšega mačka. Osupel in sršé pokuka in — da te tri buteri! — takoj sprevidi, da to ni voda, ni kava, ni čokolata, ni punč, ni šampanjec, ni veslovec, ni bordó; marveč takoj sklene, véruje, in se do cela prepriča, da je — črnilo, koje je v svoji navadni rztresenosti posrebal do dna iz tintnika. Po grozovinskem naključju je prijel na mestu vodnega kozarca črninjak v roke. Znano je, da je tudi ranjki Napoleon polil spisano polo s črnilom; a izpil ga ni, kakor gospod Rztresenec. Želodec pa ni tako stočen, da bi mu bilo „všecko jedno“, kar pride va-nj; marveč grozno izbirčen je, in najmanj tintnih juh mara. Kakor bi bil ugriznil ribo črnokrvko črni gospod Rztresenec. Prileti

hišina, za njo stričnjak njegov, gospod Baldam, in slednjič soproga, gospa Amalija. Na njihov krik prilomastijo kakor na pomoč, pred vsemi Cimerle, ki se neznanski čudno muza, in njegova žena, gospa Gendra, sicer vse česti vredna, samo ko je kaj izvedela, morala je povedati vse, in če le mogoče — vsemu svetu. Gospoda Rztresenca res boli v želodcu; a kar mu je najbolj po nevšeči je to, da je takošna halabuka rekel bi, za nič. Jezi ga tudi, da sta prišla Cimerle, ki je slovenstvu sovraž od nog do glave, in njega kvasava soproga. Vse se čudi prerredkemu prizoru, gospoda Rztresenca pa je še po vrhu grozno sram, med tem ko njegova zakonska polovica roké vije iz preskrbljivosti. Hišina mora takoj iti skuhat kamilic, gospod Baldam naj se potruži v lekarno po Hofmanskih kapelj, gospa Gendra hiti iz lastnega nagiba domu po „lombarjevih jagod“, njena hči Luiza steče po „kisa štirih tolovajev“, gospod Cimerle prinese, kar bi trenil Paljanovega sirupa, hlapec prisopiha s „pokafrano vodko“, in slednjič privampa tudi bližnji kirurg, gospod Režimesó. To je dirindej po hiši, da se vse črno dela pred gospod Rztresenčevimi očmi. In vrhu vsega tega mora še z lastnimi ušesi poslušati precej glasno hihitanje iz mostovža, kjer si nekteri poredneži še kratak čas delajo ž njim.

Gospod Režimesó segne na to kakor inštinktno po ranaceljski pipec, ter drži ga pripravljenega, češ, da prevrta ali prereže kakov tur ali kako bulo, dokler mu prijazno ne dopovedó, da ni nič kaj tacega tukaj za-nj; hlapec pomoli gospodarju pod nos kafrovko, zagotav-

Slovenci in Hrvato-Srbi govore in pišejo razna narečja. Nasprotniki jugoslovanske politike so iz te narečje različnosti dokazati hoteli, da je ta različnost sama na sebi zadosten zapreček političnemu našemu zedinjenju. To je iluzija, v kateri mi našo naprotinike motiti nečemo. Hvala našim jezikoslovcem, oni so književno hrvato-srbsčino tako ogledali, da se denes popolnoma med seboj razumemo. Nazadnje pa, če že nikakor izgleda ni, da bi mogli Slovenci svojo specifično slovenščino ohraniti, na čemursicer nismo nikoli dvojili in obupali, se bodo bogme raje dali pohrvatiti, nego ponemčiti.

Dušno zedinjenje Jugoslovenov je že utemeljitelj jugoslovanske akademije Štrossmayer v utemeljiteljnem pismu načrtal, v katerem stoji, da je ena poglavitejnih nalog jugoslovanske akademije ta, da se najprej Slovenci, kot najdelavnejši med vsemi Jugosloveni, v kolo jugoslovanskega znanstvenega delovanja potegnemo. In res, „Rad“ jugoslovanske akademije je že začel poleg hrvatskih tudi slovenske znanstvene razprave prinašati.

Politično zedinjeni Jugosloveni habsburške monarhije bodo svoje središče gotovo v Zagrebu imeli. Že denes je v Zagrebu sedež našega dušnega in znanstvenega edinstva, izraženega v jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti in v jugoslovanskem vseučilišču, ktero bo, če ne preje, gotovo za kakih deset let brez državne podpore popolnjeno. Sicer je pa tudi geografska lega Zagreba taka, da leži prav kakor v sredini med Slovenijo, Dalmacijo in Slavonijo. Že denes je Zagreb na štiri strani s železnicami zvezan, in ne bo dolgo da bo tudi Bosna v to železniško mrežo potegnena. Razen tega ima Zagreb tudi po svoji zgodovinski tradiciji neko pravico središče biti Jugoslovenom habsburške monarhije. Ljubljana, kot glavno mesto kraljevine Slovenije, Zadar kot glavno mesto kraljevine Dalmacije, in Osek kot glavno mesto kraljevine Slavonije po tem gotovo ne bodo nič zgubili, ampak le pridobili bodo po tem, da bodo svojemu osrčju potem bliže, kakor so sedaj. Antagonizma proti središču v Zagrebu se tedaj ni treba bati.

Dopisi.

Iz Zagreba, 24. jan. [Izv. dop.] Nekoliko dni po razpustu našega sabora odpotoval je baron Rauch v Pešto, od koder se do denes še ni povrnil. Neki

ljaje ga in primojdubaje se, da je to božji lek, ki mu ga ni para pod solncem, (zraven navede še celo rešto imen onih, koje je že ozdravil z njim); gospod Cimperle jame slaviti sirup in kolonjsko vodo ter prebirati patetično natisnene instrukcije; gospa Gendra dela vruga v kuhinji trijančevaje z medenim možnarčekom, v kojem peha svoj lombar; dekla cepi treske, kakor bi norela; in gospa Amalija — edina še resna osoba v hiši, kajti ostale lomi smeh, da ga komaj brzda — toži na ves glas, ker ne more najti iskanih stvari, loputa z miznicami, ter pokrega tega in onega, da so tako malovredni; gospod Baldam, mladenič polen muh, priropota s Hofmanovimi kapljami, upa, da bode gospodu Raztresencu takoj odleglo, pristavi, da je vprašal mimogredé tudi zdravnika primernega sveta, ki je srčno obžaloval gospod stričnikovo nezgodo, ter sklène lisiče sporočilo praveč, da pozdravlja ga tudi lekar, ki mu vošči prav srečen vzpoh; nad čemur se pa gospod Raztresenec zeló razjari, kajti znano mu je le predobro, kako vragovo žlobodrava sta še le ta gospoda, po kojih izvé še denes vse mesto, kako in kaj — in o jehta! taka kodrcija nastane sedaj, da se mu vrti in suče po glavi kakor mlinsko kolo.

Vendar na zadnje vleže se vihar, prišleci odidejo, gospod Raztresenec je po prestanem očiščenju zopet nekoliko bolj miren. Da so se sosedje smijali, in da se je gospod Raztresenec jezil zaradi tega, ni nam treba čestitega bralca še posebej zagotavljati, kojega prosimo, naj se ne dolgočasi z njim. Gospoda Raztresenca pa bomo sledili v vseh njegovih zmešnjavah in zadregah, in je bomo zvesto popisali v teh listih.

pravijo, da je bil na ravnost tje pozvan „ad audiendum verbum regium“ o zadevi zgubljenega proti „Zatočniku“ procesa. Mogoče je, da pri tej priložnosti svoje podrmno stanje zopet utrdi, kakor si ga je že večkrat poprej utrdil. On ima zato poseben recept. On namreč Magjare s tem straši, da bo za njim gotovo kak narodnjak, aequale rusoman, hrvatsko bansko stolice zasedel. Ali mu bo ta recept tudi denes iz kaše pomagal, to se bo v kratkem pokazalo. Sicer pa pri nas nobeden ne verjame, da bi se Rauch še dolgo kot ban vzdržati mogel. Vrč se nosi tako dolgo k studencu, dokler se nazadnje vendar enkrat potere. Majstor Žuvič si je sicer prizadeval sodbo Petrinjskega vojniškega sodišča v Agramerici kot malenkostno stvar označiti; da! celo pristranost je vojniškemu sodišču očitoval, ter hotel tako s svojim črnolom zamorca Raucha pred svetom oprati. Vse njegove apologije so pa malo vzpeha imele, občinstvo jih več del še bralo ni! — Rauchu bi se denes gotovo bolje pristovalo, če bi na Lužnici sečko rezal, nego da na Markovem trgu u Zagrebu banuje. Čuden mož je zares ta naš Rauch! Pozneji zgodovnopisec bo jezno v pero grizel, nevedé, kako bi ga „dostojno“ označil. Napol je Mefisto, napol Fra Diabolo, napol lisjak, napol volk. V svojih dejanjih in nehanjih je vedel zmerom tisto svojo lastnost vpotrebti, ki mu je vzpoh zagotovila. Če bi on še nekoliko let banoval, bi tudi, ne mara, o njem kakšno legendo izmislili, kakor so jo o Napoleonidih izmislili.

Cela naša politična situacija obrača se denes faktično samo okoli osebe tega našega barona Raucha. Ako bo še za naprej banovati hotel, bo moral Andraši mogočni „brachium“ čez njega držati, kajti drugače bi se celo pripetiti moglo, da mu Raucha kdo čez noč iz banske stolice ukrade, že zavolj raritete! — Javno mnenje, ktero po vseh drugih konstitucionalnih državah vlado stvara, vlade na svojih plečih nosi, vlade podpira, kot mogočni varuh za vladami stoji, pa tudi razdeva, če se v protislovje nasproti njemu postavijo; to javno mnenje, ki je povsod drugod korektiv za vlade, je pri nas, od kar smo z Magjari zvezani, sredstvom strahovanja ob svojo moč deto. Denašnja Rauchova vlada ni produkt našega javnega mnenja, in če je, je produkt falzificiranega javnega mnenja. Pred pravim našim javnim mnenjem je naša sedanja vlada že zdavnaj justificirana.

Volitve za novi sabor sicer še niso uradno razpisane, kar se pa vsak dan pričakuje, vendar se je pa volitveno gibanje sem ter tje že javljati začelo, posebno v narodnjaškem taboru, kar je znamenje, da so narodnjaki organizovani, da so budni, ter da na vsej liniji od Senja pa dole do starega Vukovara s puško na rami na straži stojé. Kakor se čuje bode tudi več Dalmatincev za naš sabor kandidiranih, kar bokeristno na javno mnenje v Dalmaciji delovalo.

Politični razgled.

O ministerski krizi se je provincijalnim novinarom poslalo sledeče poluradno razlaganje: „V podučenih krogih trdé, da so neresnične in prezgodaj med svet poslane vse govornice in kombinacije, ki se tičejo sestavljenja novega ministerstva. Potocki še ni dobil prošene demisije. Pričakuje se, da se bode ministersko vprašanje rešilo in novo ministerstvo sestavilo še le po dokončanih delegacijah.“ Ravno tako je neresnično, da bi hotel Potocki potovati na svoja posestva v Galiciji. Med tem pa je zvedel „Vaterland“ o novi krizi gledé državnega kancelarja. Zopet enkrat bi imel Andrassy stopiti na Beustovo mesto, kar pa ni verjetno, ker si je Beust svoje stanje precej utrdil.

V ogerski delegaciji je Andrassy odgovarjal na Stratomirovičovo interpelacijo zaradi zveze Avstrije z Nemčijo. Andrassy pravi, da ogerska in cisalajtanska vlada popolnem in brez pridržka priznava novo ustvarjeno nemško zvezo, da v tej zvezi ne vidi nobene nevarnosti, nobene germanizatorične nevarnosti, in da se nikakor ne bode utikala med pogoje, pod kterimi se bode sklepal mir med Francozi in Nemci.

Londonska konferencija je preložena do 31.

t. m. Francozi zahtevajo od angleške vlade, naj protestira proti pruskim vojnim pogojem. Oni bi ne hoteli priznavati nobenih dogovorov, ki bi brez njih zastopnika spreminjali pariško pogodbo.

Velika tragedija na Francoskem hiti proti koncu. Pariz se menda ne more več braniti, Trochu se je pri zadnjem strašanskem napadu na oblegujočo nemško armado prepričal, da jej nikakor ni kos. Zdaj so prinesli telegrame pa še novico, da je Jules Favre prišel v Versailles, da bi tam pričel dogovore gledé pariške kapitulacije, in da je že poprej Trochujev adjutant, ko je bil v pruskem taboru prosil 48 urnega pomirja, imel nalogo pozvedati, kako bi novi nemški državni kancelar sprejel ponudbo, da se Pariz udá pod tem pogojem, da posadka sme oditi z vso vojno častjo. Londonskim listom se iz Versailles poroča: „Bismark stavi sledeče pogoje: Pruske armade posedejo trdnjave, francoske peške čete in mobilne garde gredó kot jetniki v Nemčijo, oborožene nacionalne garde varujejo Pariz. Nemčija dobode Elzasijo in Lotringijo in posede Champagno toliko časa, da se platé vojni stroški. Francozka si sama voli svojo vladno obliko. Francozom se zdé ti pogoji preostri.“ — Drug telegram naznanja, da je J. Favre prosil potnih listov tudi za Doriana in Picarda, da bi se mogla udeleževati versailleskih posvetovanj. In tretji londonski telegram veleva, da se je Favre med tem vrnil v Pariz in da se bombardiranje neprestano nadaljuje.

Videti je kakor da bi se bile vsled mirovnih dogovorov na bojišču ustavile vse večje operacije. Trdnjava Longwy se je udala. Bourbaki miruje, a je v hudem stanju. Manteuffel mu je hotel v hrbet priti; velika bitka bode določila, ali je s tem kaj pridobil; vsakako mora Bourbaki ali zmagati, ali kapitulirati ali pa bežati na švicarska tla. Meklenburški veliki vojvoda je Alençon zapustil in se pomiče proti severu in hoče v Ruuen zbrati svojo armado. Ali hoče obrniti se proti bogatemu morskemu mestu Havre in z Goebnom vred oblegati francoske severne trdnjave, ali pa jo bode krenil [proti francoskim zakopom med Carentanom in Cherbourgom, za kterimi bi se Francozi po pariški kapitulaciji še lahko branili in ovirali nemške operacije proti jugu. Faidherbe se je umaknil v Lille in Nemci so na severu nehali streljati v Cambrai in jo krenili proti Arras. V Brieno in La Roche so Francozi ujeli mnogo Prusov.

Razne stvari.

* (Odlično službovanje) mariborskega okrajnega sodnika g. Ribiča. Na vseh durih mariborske okrožne sodnije od prezidijalne sobe Ribičeve do tistega prostorčka, kamor po izreku slov. kmeta celo cesar peš hodi, se nekoliko časa sem svetijo lepi napisi: „Die Thür nicht zuschlagen!“ Gospod Ribič se je nekega lepega jutra s kladivom v roki napolnil od duri do duri in je te „ukaze“ lostnoročno nabil na vsako zaporico. Ali je napisé tudi lastnoročno pisal, tega pravica ne pripoveduje. Mi bi sodili, da je g. Ribič sam napravil ta kaligrafska dela, kar ni nič čuda pri moži, ki ima pravi pravcati pisarski krč (schreibkrampf) na desni roki in čegar največi ponos je velika omara, v kateri ima lepo zloženo veliko zbirko najrazličnejših uradnih „šimeljnov“. G. Ribičev ponos le to kali, da ti „šimeljni“ vsi še nosijo podpis: „der k. k. Bezirksrichter“ in mož se sme vendar z vso pravico imenovati in podpisavati: k. k. Landesgerichtsrath. Na svetu vendar ni nič popolnega, še Ribičeva omara za uradne šimeljne ne! Če je bil g. Ribič za svojo omaro imenovan za svetovaleca deželne sodnije, morajo ga za njegov „Die Thür nicht zuschlagen“ poklicati saj v ministerstvo.

* (L. R. Zimmermann), izdatelj graške „Freiheit“ je kot tujezemec zaradi svojega političnega vedenja od namestnika Kübecka dobil povelje, da mora v 48 urah zapustiti Gradec in Štirsko in v drugih 48 urah avstrijsko državo sploh; sicer bi ga gosposka siloma postavila onkraj avstrijskih granic.

* (Poseben voz železnice gorenjske) se bode v prihodnje vsako sredo in saboto, to je, ob tržnih dnevih, že ob pol osmih zjutraj v Ljubljano pri-

peljal, — če bi v sredo ali saboto praznik bil, pa v torkih in petkih. To je kaj priložno vsacemu, kdor v Ljubljano hoče ob tržnih dnevih, da je že pred 8. uro tukaj in gré spet s železnico tisti dan popoldne nazaj. Iz Lesca se ta posebni voz ob 5. uri zjutraj odpelje, od Podnarta 41 minut po 5. uri, iz Kranja 12 minut po 6. uri, iz Loke 36 minut po 5. uri, iz Medvoda 58 minut po 6. uri, iz Vižmarjev 15 minut po 7. uri ter pride v Ljubljano 33 minut po 7. uri.

* (Drugi letošnji občni zbor društva „Slovenije“) je prihodnjo nedeljo, to je, 29. t. m. v čitalnični dvorani, zvečer ob pol sedmih. Program temu zboru je: 1) Ali društvo odobri adreso deželnega zbora kranjskega od 30. avgusta 1870. leta. 2) Nasvet o napravi denarnih založnic v podporo kmetijstva in obrtnijstva na Kranjskem. 3) O prihodnjih volitvah mestnega zbora. 4) O prihodnjih volitvah občinskih zastopov (županstev) po deželi. 5) Naj društvo vsak mesec napravi eno govorniško vajo. 6) Predlogi posameznih družbenikov. Ker je zbor zaradi mnogih v duševni in gmotni blagor naroda našega segajočih razprav zelo važen, pričakuje odbor obilega udeležstva tukajšnjih in vnanjih udov.

Prosimo pozor!

Že mnogo let skušen najboljši pripomoček za kašelj, hripavost in suha usta pri govorjenji, je gumi s sladkorjem. Iz tega narejene gumi-bonbone, škatljico za 20 kr. prodaja (1)

F. Kolletnig v Mariboru.

T. Rochel & Comp. v Gradcu.

Razprodaja

suknenega, platnenega in družega manufakturnega blaga

v prodajalnici

Henrika Skodlar-ja

na velikem trgu v Ljubljani. (12)

Na tisoče ljudi

ima zahvaliti svoje lepe lase edinemu, najzanesljivejšemu in najboljemu

pripomočku za lasno rast

(haarwuchsmittel).

Ni je stvari, ki bi lase na glavi bolj branila in v rastenji podpirala,

kakor po vsem svetu tako znana in sloveča, od medicinskih avtoritet preskušena, z najsijajnejšimi in čudovitimi uspehi kronana, od Nj. c. kr. apostolskega veličastva cesarja Franca Jožeta I. avstrijskega,

kralja ogerskega in českega itd. z izključljivo c. kr. privilegijo za ves obseg c. kr. avstrijskih držav in vseh ogerskih kronovin s patentom 18. novembra 1865, št. 15.810/1892 odlikovana

Resedina pomada za kravžljanje

(Reseda-Kräusel-Pomade),

pri ktere redni rabi se celo najbolj gola mesta na glavi popolnoma z lasmi obrastejo, sivi in rudeči lasje dobe temnejšo barvo; ona lasna tla čudovito okrepeča, popolnoma in v malih dneh odpravi vsakojak oprhlanje in luskinanja, za vselej in v kratkem ustavi izpadanje las, daje lasom naravno svetlobo, lasje dobijo

valovito podobo,

in jih brani, da v pozno starost ne osive.

Zarad svoje jako prijetne vonjave in krasne zunanje oblike je poleg vsega kinč najfinejši toaletni mizi.

Cena ene steklice s podukom (v 7 jezikih) 1 gld. 50 kr., s poštnim pošiljanjem 1 gld. 60 kr. a. v

Prodajalci dobé dostojne odstotke.

Fabrika in glavna centralna razpošiljavna zaloga za drobno in debelo pri

Karlu Polt-u

parfumeur-ju in lastniku večih c. kr. privilegij na Dunaji, Hernals, Annagasse 15, v lastni hiši, kamor naj se pošiljajo vsa pismena naročila, in kjer se naročila iz provinc za poslan gotov denar ali proti poštnemu povzetju najhitreje izvršujejo. (7)

Glavne zaloge so edino pri gospodih:

Viktor Grablowitz, lekarju „zum Mohren“ v Gradcu, Marvorstadtplatz; na dalje pri

Eduardu Mahru, dišavarskemu kupcu v Ljubljani, **Matija Fürstov sin**, trgovec z nirnberškim blagom v Beljaku in **A. Hudelist** v Celovcu.

N.B. Kakor pri vsakem izvrstnem fabrikatu, poskušajo se tudi pri tem že ponarejanja in pačenja; torej prosimo, naj se kupci obračajo le na gori omenjene zaloge in naj pravo Resedino pomado za kravžljanje od Karla Polta na Dunaji izrečno zahtevajo, kakor naj tudi pazijo na gori tiskane marke.

Ig. Hilzer

zvonar v dunajskem Novem-mestu

(Wiener-Neustadt.)

se priporoča p. n. občinstvu po Slovenskem s čisto vbranimi zvonovi in pripadnimi izdelki.

Kaki so njegovi zvonovi, naj se blagovoljno razvidi iz naslednjega popisa iz „Zgodnje Danice“, ktere je priobčila o zvonovih, ktere je on vtil za Kamnogorico in ki se tako-le glasi: „Ta krepkost v glasu, zlasti pri velikem zvonu, ki tehta malo nad 28 dunajskih centov, se redko kje nahaja. Kako bodo še le brenčali, ko se po besedah gosp. Podratitovskega malo izližejo! So pa tudi ravno tako vgodno in čisto soglasno vbrani. Imeti smo hotli sicer temeljni soglas iz cis, to je glasove: cis, eis, gis. Ali g. Ign. Hilzer je to reč napravil še bolje po svojem, ter nam pošlje v prijetno spreminjo ušesu, da sliši kaj družega, kot navadno drugej, triglas iz vstičnega d soglasa (akorda) sestavljeni na podlagi trojinke, to je, glasove: cis, e, g. V versto tekoči zvonovi te glasove še mnogo dopadljivše nam godejo, kot se slišijo po glasoviru. Dve mali trojinki ena pri drugi vtisneta soglasju, zlasti pri zvonovih, značaj nekaj ginljivo milega, ki je v sredi med okroglo terdobo in žalostno mehko, kar vtiska sercu čudno zmés veselih in žalostnih čutil, vendar pa tako, da čutila nasprotna v dolgi borbi ne ostanejo, tem več hitro tisto premaga, v katerem se sercé že samo po svojih veselih ali žalostnih okolišinah hoče gibati.

Če zunanjo podobo zvonov ogledamo, najdemo vse vltito brez najmanjše luknjice in spoke, vse bogato in krasotno okinčeno, celo urna kladva zavoljo pomanjkanja gladkega lica morajo vdarjati na arabeske. Krona vse lepote na njih pa so dopadljivo obraženi in lično izdelani jarmi iz vlitaga železa, ki je po nekaj zeleno barvano, nekaj bronirano. Ti jarmi se smejo imenovati pač napredek v umetnosti sedanjega časa. Kakor lepi, tako so tudi koristni. Železni jarmi niso le v ničemur nepridniši od lesenih, temveč imajo mnogo prednost. Kdo ti ima zadosti suh les, če tudi trdi, da ga ima, ki bi se čez kaj časa nič ne usušil, kar škoduje zvonu v korenini, da se omaja, premakne in na eno stran bije? Železen jarem pa zagotovi stanovitnost prve naprave za ves čas zvonove starosti. In, če se hoče čez kaj let zvonu dati nov kembeljni navdár, zamoreta to delo dva navadna tesarja v malo časa s tem dovršiti, da zvon za pol palca vzdigneta, šestero vijakov ali šravbov v jarmu malo odterdita, zvon kolikor je treba, zasučeta in vijake zopet pritrdita. Vse drugo ostane na miru. Ročice železnega jarma sežejo globoko doli blizo do srede zvonovega trupla in izidejo se v zobatih kolesih, ki tečejo se vjemaje v zobato železno plošo. Zvon se tako v teku preziblje le čez sredo in se ne meče po celi dolgosti svojega trupla, kakor po stari napravi. — To pa ima zopet dve posebni koristi. Tek zvona v križu manj prostora potrebuje, kakor n. pr. palica, če jo blizo pri sredi držé v roki ziblješ, pri duu manj široko maha, kakor če jo držiš pri vrhu. Brez te prihranitve prostora bi nikakor ne bili mogli tolike velikosti zvonov v naš ozki zvonik spraviti. Ker se zavoljo daljših jarmovih ročic vsa teža, ki je v jarmu v železnem in zgornjem delu zvona, nad tečajem nosi, pa tudi ta teža že sama gnavno moč pospešuje takó, da ena sama roka brez trpljenja zamore gospodovati z našim večjim zvonom, kakor je treba. Res, da stanejo železni jarmi po 10 gl. na cent zvonove teže, tedaj pri 51 centih treh zvonov skupaj na 510 gl.; če se pa pomisli, da se s tem tudi plačajo kembeljni in vse drugo, kar k zvonovom gré, in da je ta naprava enkrat za zmiraj, cena ni prenapeta. Vožnina do Ljubljane dela tudi obilnih stroškov; pa **g. Hilzer** zamore zvonove iz svoje v duhu tehniških prednost vravnane zvonarne po toliko nižji ceni dajati, da smo železnici vkljub še kakih 400—500 gld. na boljem. Ob kratkem rečeno: gosp. Hilzer je vse skozi umetnik in mož.

(1)